

Najaarsnota 2023

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	4
INLEIDING	5
Inleiding	6
Financiering	7
PROGRAMMA'S.....	9
Programma 1 Burger en bestuur	10
Programma 2 Openbare Ruimte	11
Programma 3 Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie	12
Programma 4 Sociaal Domein	14
Algemene dekkingsmiddelen	15
Overhead: Bedrijfsvoering en Financiën	16
BUDGETOVERHEVELINGEN.....	17
Uitwerking Budgetoverhevelingen	18
RESERVES	22
Op te heffen reserves	23
BIJLAGEN	25

Inleiding

Inleiding

Strekking Najaarsnota 2023

Met de Najaarsnota legt het college verantwoording af aan de raad over de uitvoering van het beleid over de periode april – augustus 2023. Het college doet verslag van situaties waarin er sterk van de begroting wordt afgeweken en verwacht dat herstel van de situatie binnen de looptijd of het financieel kader van de begroting niet mogelijk zal zijn.

Uitvoering van het beleid

In de financiële commissievergadering van 28 juni 2023 is de mogelijkheid voor een Najaarsnota Light '23 (NJN'23) besproken. Hier hebben de fractievoorzitters mee ingestemd.

De NJN'23 beperkt zich tot de hoofdzaken dus alleen de dossiers met veel impact. Dit kan zowel financieel, politiek als inhoudelijk zijn;

- Op *Financieel* vlak beperken we ons tot afwijkingen boven de > € 100.000,-
- Op *Politiek* vlak beperken we ons tot zaken die actueel spelen. Dit is een afweging door de portefeuillehouder.
- Op *inhoudelijk* vlak beperken we ons tot zaken waarbij substantiële wijzigingen hebben plaatsgevonden ten opzichte van Begroting'23 en/of voorjaarsnota '23.

In dit proces is er ook ruimte om budget overhevelingen 2023 – 2024 mee te nemen.

Tijdsbeeld

Voor steeds meer mensen wordt het leven in financiële zin steeds complexer. De prijzen van grondstoffen en energie zijn fors gestegen, mede door de oorlog in Oekraïne. De koopkracht van grote groepen mensen staat onder druk. Het demissionair kabinet Rutte IV heeft daarom voor 2023 maatregelen aangekondigd die voor koopkrachtbescherming bij de meest kwetsbaren moet gaan zorgen. Ook de gemeente Drimmelen zal links- of rechtsom aan de lat staan, zowel qua uitvoering als het leveren van maatwerk voor verenigingen, organisaties en mensen die het nodig hebben.

Jaarprognose

De Najaarsnota heeft een voordelig effect van € 47.271,- op het verwachte jaarresultaat van 2023. Het voorstel is om het voordelig effect te muteren op de algemene reserve en bij de vaststelling van de jaarrekening over de definitieve bestemming te beslissen.

Burgemeester en Wethouders Drimmelen

Financiering

Financiering

In onderstaande tabel zijn de financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting opgenomen.

Tabel 1. Grote financiële afwijkingen

Nr.	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Prg.	Thema	2023	2024	2025	2026	2027
1	Tweede kamer verkiezingen	1	1.2	-100 N				
2	Omgevingsvergunning – Bouwleges en leges Ruimtelijke ordening	3	3.1	-541 N				
3	Vervanging GFT mini-containers (investering)	3	3.2	0 N				
4	ESF subsidie	4	4.2	301 V				
5	Uitgaven Sociale Uitkeringen Werk & Inkomen (BUIG-gelden)	4	4.2	150 V				
6	Rente	AlgD	AlgD	-130 N	-130 N	-130 N	-130 N	-130 N
7	Personeel en organisatie: Versterken Ambtelijke capaciteit	O	O1	100 V				
8	Vrijval diverse reserves	Div	Div.	268 V	163 V			
	Totaal			47 V	33 V	-130 N	-130 N	-130 N

De financiële afwijkingen leiden tot het onderstaande, bijgestelde meerjarenperspectief:

Tabel 2. Meerjarenperspectief

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
Vastgestelde begroting 2023 / Concept 2024	1.438 V	1.136 V	1.713 V	-1.556 N	-920 N
Financiële gevolgen Nieuw Beleid 2024		-928 N	-748 N	-739 N	-739 N
Financiële gevolgen Najaarsnota 2022	-1.130 N	-	-	-	-
Financiële gevolgen Voorjaarsnota 2023	-1.494 N	-	-	-	-
Begrotingssaldo voor Najaarsnota	-1.187 N	208 V	965 V	-2.295 N	-1.659 N
Financiële gevolgen Najaarsnota 2023	47 V	33 V	-130 N	-130 N	-130 N
Begrotingssaldo na Najaarsnota	-1.140 N	241 V	835 V	-2.425 N	-1.789 N

De Najaarsnota heeft eveneens gevolgen voor de reservepositie van de gemeente. Op programmaniveau zijn die gevolgen terug te lezen in de nota zelf. Samengevat komt dit neer op het volgende:

Tabel 3. Reserve mutaties

Mutatie reserves (bedragen x € 1.000)	Prg.	2023	2024	2025	2026	2027
Onttrekkingen						
Algemene reserve Grondbedrijf	3	168 V				
Reserve Impuls brede scholen combinatie (vrijval)	4	158 V				
Reserve Samen investeren in Drimmelen (vrijval)	4	66 V				
Reserve Toegankelijkheid (vrijval)	4	32 V				
Reserve Bestuursakkoord: projectleider implementatie	4	22 V	86 V			
Reserve Bestuursakkoord (vrijval)	4		163 V			
Reserve Inclusie (vrijval)	4	12 V				
Totaal onttrekkingen		457 V	249 V			
Stortingen						
Algemene reserve Grondbedrijf	3	-109 N				
Reserve Ruimtelijke ontwikkelingen	3	-15 N				
Totaal stortingen		124 N				
Totaal mutaties reserves		334 V	249 V			

Naast de nog lopende kredieten zijn bij de begroting 2023 kredieten ter beschikking gesteld voor de investeringen in 2023. Voor de investeringen worden de volgende kredietwijzingen voorgesteld:

Tabel 4. Kredietwijzingen

Prg.	Kredietwijzingen 2023	Jaar	Raming	Uitgaven	Restant	Mutatie NJN	Status
2	Vervanging drukriolering (mechanisch/ elektrisch)	2023	-	-	-	275.000 N	Nieuw
3	Vervanging GFT mini-containers	2023	-	-	-	525.000 N	Nieuw
						800.000 N	

In onderstaande tabel zijn de voorgestelde over te hevelen budgetten opgenomen en deze worden onder de paragraaf budgetoverhevelingen toegelicht:

Tabel 5. Budgetoverhevelingen 2023 (naar 2024)

Budgetoverheveling 2023			
nr.	Omschrijving	Prg.	Bedrag
a.	Visie dorpsgericht werken	1	35.000
	<i>Totaal: Programma 1: Burger en Bestuur</i>		35.000
b.	Waterkeringen: bijdrage kosten verwijderen wandelpaden	2	29.400
c.	Onderzoek Dorpsbosjes	2	45.000
d.	Kabels en leidingen	2	90.000
	<i>Totaal: Programma 2: Openbare ruimte</i>		164.400
e.	Economie: Invoeren ondernemersfonds	3	25.000
f.	Economie: Ontwikkeling bedrijventerrein Brieltjenspolder	3	40.000
g.	Economie: ontwikkeling bedrijventerrein Thijssenweg	3	35.000
h.	Omgevingsplan	3	50.000
i.	Visie Lage Zwaluwe	3	30.000
j.	Omgevingsvergunning: WKB en Wet goed verhuurderschap	3	32.500
k.	Omgevingsvergunning: Inventarisatie brandweerputten	3	40.000
l.	Omgevingsvergunning: Inhuur capaciteit omgevingswet	3	60.000
m.	Digitaal Stelsel Omgevingswet	3	64.000
n.	Volkshuisvesting: schaarste onderzoek / voorrang eigen inwoners	3	30.000
o.	Visie duurzame energievoorziening Plukmade	3	25.000
	<i>Totaal: Programma 3 Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie</i>		431.500
p.	Bijzondere bijstand huur woningen statushouders	4	90.000
q.	SCC Dorpshart Made	4	40.910
r.	Vergroenen Schoolpleinen	4	28.610
	<i>Totaal Programma 4: Sociaal Domein</i>		159.520
s.	P&O Traineeprogramma	0	450.000
t.	Functiehuis	0	55.000
	<i>Totaal: Overhead</i>		505.000
Totaal			1.295.420

Programma's

Programma 1 Burger en bestuur

1.1 Burger en bestuur

Binnen dit thema zijn er geen grote afwijkingen.

1.2 Dienstverlening en samenwerking met de inwoners

In verband met de vervroegde Tweede Kamerverkiezing die plaatsvinden op 22 november 2023 wordt het budget van de verkiezingen overschreden. Deze kosten worden niet door het rijk vergoed. Op basis van de verkiezingen begin dit jaar en kijkend naar de kosten van de voorgaande jaren (rond de € 150.000,-) is een inschatting gemaakt over de verwachte kosten voor de komende Tweede Kamer verkiezingen in november.

Financiële impact:

De extra kosten zullen een negatieve impact hebben van € 100.000,-

1.3 Levendige Dorpen

De realisatie van het sociaal-cultureel dorpshart Made is in volle gang. De voormalige Bernarduskerk staat letterlijk en figuurlijk in de steigers terwijl ook de bouw van de eerste negen woningen in het project (aan de Patronaatstraat) is gestart. Deze woningen zijn inmiddels allen verkocht (aan inwoners van de gemeente Drimmelen).

Vanwege capaciteitsproblemen op het elektriciteitsnet wordt er voor sociaal-cultureel centrum de Bernardus voorlopig geen grote elektriciteitsvoorziening af gegeven. De voormalige Bernarduskerk kreeg hierdoor pas vanaf medio oktober 2023 een nieuwe (kleinere) stroomaansluiting. Dit heeft tot gevolg dat er vertraging optreedt en dat de oplevering en ingebruikname niet in oktober en december 2023 plaatsvindt, maar pas in het eerste kwartaal 2024. De Mayboom zal daarom langer open blijven. Met de betrokken partijen wordt hierover afgestemd. De problemen met het elektriciteitsnet leiden mogelijk ook tot hogere kosten. We hebben u hierover geïnformeerd en houden u ook over het vervolg op de hoogte.

Verder worden er voorbereidingen getroffen om in aansluiting op de oplevering van de Bernardus en de woningen het openbaar gebied, waaronder het Gaymansplantsoen, (gefaseerd) woonrijp in te richten.

Financiële impact:

Dit leidt niet tot een financiële aanpassing.

Programma 2 Openbare Ruimte

2.1 Natuur en Groen

Vanwege capaciteitsgebrek zijn de volgende punten vertraagd in de uitvoering:

- Onderzoek dorpsbosjes: het onderzoek zal in het eerste halfjaar 2024 plaatsvinden in plaats van in 2023;
- Plan van aanpak biodiversiteit: het plan zal in het 1e kwartaal 2024 opgeleverd worden in plaats van in 2023.

Financiële impact:

Dit leidt niet tot een financiële aanpassing.

2.2 Verkeer en inrichting openbare ruimte

Veilige sport- en schoolroutes

In 2023 startten we in Wagenberg het project 'Veilige sport- en schoolroutes'. Het doel van het project om kinderen veilig zelfstandig naar sportvereniging en school te kunnen laten lopen en fietsen. Een extern adviesbureau begeleidt namens de gemeente het proces in Wagenberg. Begin juni vond een bewonersavond plaats. Zowel sport, school als ouders nodigden we uit. Tijdens deze avond inventariseerden we de knelpunten.

Eind september, tijdens het in- en uitgaan van de school, kregen ouders en kinderen kans om te reageren op de eerste resultaten en om nog extra input te geven. Eind november ligt er een maatregelenplan met oplossingsrichtingen, een knelpuntenkaart en een raming voor uitvoering. In 2024 gaan we aan de slag met het uitvoeren van maatregelen om het doel van het project, veilige sport- en schoolroutes in Wagenberg.

Zoutendijk

We vorderen gestaag met de voorbereidingen. Het bestemmingsplan is in concept gereed, de onderzoeken ronden we af, het civieltechnisch ontwerp hoeven we op enkele puntjes aan te passen en de grondverwerving loopt.

Zoutendijk binnen de kom

Het definitief ontwerp voor het aanpassen van de Zoutendijk binnen de kom is gereed. De inkoopprocedure loopt onder verschillende geschikte aannemers.

Fietsveiligheid Zonzeelseweg

Ten aanzien van de fietsveiligheid van de Zonzeelseweg zien we technische mogelijkheden om een fietsveilige route aan te bieden. Deze presenteren we op een bewonersavond nog in 2023. We breidden het plangebied uit om de entree vanaf de "Zoutendijk" in Helkant te betrekken bij de plannen. We verwachten dat we hiermee de snelheid van het verkeer omlaag brengen. De uitvoering zal plaatsvinden na 2023.

Financiële impact:

Dit leidt niet tot een financiële aanpassing.

2.3 Water

Conform het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) als onderdeel van het Water -en Rioleringsplan Drimmelen (WRP) voeren we jaarlijks een inspectieronde uit. Tijdens de inspectie van de drukriolering kwam een aantal grotere herstelpunten naar voren. Het betreft herstel/vervanging van zowel het bouwkundige als mechanisch/ elektrisch deel van de drukriolering. Uitstel veroorzaakt klachten en schade aan het milieu. We startten met de werkzaamheden in 2023 en ronden deze af in 2024. Over het algemeen merken we dat door de ouderdom van de drukriolering (ca 40 jaar) we steeds meer herstel/ en vervangingswerkzaamheden uitvoeren.

Financiële impact:

Afschrijvingen zullen via een nieuw krediet € 275.000,- over 15 jaar afgeschreven moeten gaan worden; Jaarlijkse kapitaallasten zullen na 2023 € 18.833,- euro zijn. Deze worden gedekt middels de voorziening Riolering.

Programma 3 Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie

3.1 Woningbouw en ruimte

Omgevingsvergunning – Bouwleges en leges Ruimtelijke ordening

Bij de voorjaarsnota 2023 gingen wij nog uit van extra legesinkomsten vanuit de versnelling van de woningbouw. Helaas moet we nu melden dat de verwachte toename niet geëffectueerd wordt. Onder andere vanwege de huidige marktomstandigheden (hogere rente) en stukken die nog altijd bij de Raad van State liggen, zijn projecten in de vertraging gekomen. De verwachting is overigens wel dat er projecten in 2024 tot realisatie komen en de opbrengsten dus op een later moment ingeboekt kunnen worden. Het gaat hier dan bijvoorbeeld over projecten zoals de Kloosterstraat in Made, de Verlengde Elsakker in Wagenberg en de Olmhof in Lage Zwaluwe.

Verder nog een aantal projecten waarvan een deel doorschuift o.a. Sociaal cultureel dorpshart Made en de Vlashoek Lage Zwaluwe en een aantal kleinere projecten. Verwacht mag worden dat deze tendens nog wel even doorzet. Hier zullen wij in toekomstige ramingen rekening mee houden.

Financiële impact:

Dit leidt tot een aframing van de opbrengsten bouwleges voor het jaar 2023 met een bedrag van € 445.804,-. Ook de RO leges vallen met € 95.196,- lager uit. Tezamen heeft dit een impact van € 541.000,-.

Opvang en huisvesting aandachtsgroepen

In regionaal verband zijn afspraken gemaakt over de huisvesting van statushouders, asielzoekers en Oekraïense vluchtelingen.

Statushouders: Op dit moment voldoen wij bijna aan onze taakstelling. Om dat mogelijk te maken hebben we wel een aantal ongebruikelijke maatregelen moeten nemen zoals de tijdelijke huur van woningen. We zijn in overleg met Woonvizier hoe we de stijgende groep statushouders ook in toekomst te kunnen huisvesten. Van de Provincie hebben we complimenten gekregen voor onze aanpak.

Asielzoekers: In oktober is een traject gestart om samen met inwoners te komen tot de keuze voor kleinschalige opvang op tenminste twee locaties voor de huisvesting van maximaal 75 plekken per locatie.

Oekraïense vluchtelingen: wij zaten iets boven het aantal opvangplekken die we volgens de regionale afspraak moesten huisvesten. Recent is de toestroom Oekraïense vluchtelingen toegenomen en zijn er meer plekken nodig. Op basis van de nieuwe aantallen moeten we als Drimmelen nog 7 plekken extra realiseren om totaal op 127 plekken uit te komen. We gaan kijken hoe we hier invulling aan kunnen geven. De opvang verloopt goed, leerpunten worden opgepakt. Tegen het einde van het jaar gaan we bekijken hoe we de opvang voort willen zetten.

Financiële impact:

Dit leidt niet tot een financiële aanpassing.

Omgevingswet En Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.

Op dit moment lopen de laatste invoeringsactiviteiten en de opleidingen. Daarnaast zijn we bezig met het opstellen van een risicoanalyse voor de situatie vanaf inwerkingtreding: welke risico's zijn er en welke maatregelen kunnen we nemen om deze risico's te verkleinen? In het laatste kwartaal start de communicatie naar onze inwoners en ondernemers. Door personele capaciteitsproblemen ligt het deelproject omgevingsplan stil. Dit heeft nu nog geen grote gevolgen. Landelijk wordt echter aangeraden om zo snel mogelijk aan de slag te gaan met de structuur van het nieuwe omgevingsplan. Wij streven ernaar hiermee begin 2024 te starten. We hopen alsnog snel voldoende capaciteit beschikbaar te krijgen.

De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen treedt per 1 januari 2024 in werking, maar is wel afgeslankt. De wet is alleen van toepassing op nieuwbouwprojecten.

Financiële impact:

Dit leidt niet tot een financiële aanpassing.

Actualisaties van de actieve grondexploitaties (Grondbedrijf).

De gemeente heeft zes vastgestelde actieve grondexploitaties. Jaarlijks dienen deze exploitaties te

worden geactualiseerd conform de BBV-voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording). De actualisaties inclusief toelichtingen per project zijn opgenomen in Bijlage 2. Exploitatieopzetten Bouwgronden in exploitatie (BIE)

De resultaten van de wijzigingen (winst- en verliesnemingen) zijn verrekend met de Algemene reserve Grondbedrijf.

Financiële impact:

De resultaten van de wijzigingen (winst- en verliesnemingen) zijn verrekend met de Algemene reserve Grondbedrijf (zie paragraaf Reserves).

3.2 Duurzaamheid

Containers GFT & Chips

De containers voor GFT zijn oud en moeten vervangen worden. Ook de chips voor de Rest- en GFT fractie moeten we vervangen. We probeerden de oude bakken en chips te handhaven. Helaas lukt dat niet. Een groot voordeel hierbij is dat we volledig nieuwe data krijgen en dat de foutmarge nihil is. De acties ronden we af voordat we overstappen naar de nieuwe inzamelaar (1 januari 2024). Een nadere toelichting stuurden we in de raadsbrief "Ontwikkelingen afval".

Financiële impact:

Afschrijvingen zullen via een nieuw krediet € 525.000,- over 15 jaar afgeschreven moeten gaan worden; De structurele jaarlijkse kapitaallasten zijn al opgenomen in de (meerjaren) begroting 2024 als in tariefstelling Afvalstoffenheffing.

Oud papier en Karton (OPK)

We bespraken het inzetten van minicontainers voor OPK met de raad. Zij gaf aan dat er een participatietraject vereist is. Eind augustus keurden we het participatieplan goed. De participatie duurde tot 1 oktober. We verwerken de resultaten voor het raadsvoorstel dat we in december aanbieden.

Huishoudelijke restinzameling (GFT, PMD en Restafval)

In juni heeft het college besloten om met de inzameling van huishoudelijk afval aan te sluiten bij Gemeente Breda. Op dit moment loopt de aanbesteding van een nieuwe inzamelaar. Met de huidige inzamelaar zijn afspraken gemaakt over een soepele overgang.

Financiële impact:

Dit leidt niet tot een financiële aanpassing.

Duurzaamheid en Energietransitie

Door inzet op Omgevingswet, Stedelijke Regio Breda-Tilburg en cluster Beleid is er te weinig capaciteit beschikbaar voor actualisatie van het Programma Duurzaamheid en het uitvoeringsprogramma. Dit wordt daarom doorgeschoven naar begin 2024. De uitvoering van het huidige Programma Duurzaamheid loopt wel gewoon door.

De uitvoering van de warmtevisie ('aardgasvrije wijken') begint concreet te worden in Hooge Zwaluwe en Terheijden. Daar zijn we, na een moeizame aanbestedingsprocedure, voor de zomer gestart met een wijkuitvoeringsplan. Daarnaast zetten we in de hele gemeente nog actiever in op energiebesparing bij inwoners, die dat het hardst nodig hebben.

3.3 Economie, recreatie en toerisme

Samenwerking Ondernemers

Na de eerste start in juli, verenigen ondernemers zich in een stichting om gezamenlijk het excursie-aanbod naar de Hofmansplaat verder uit te breiden. Inmiddels is de damwand in het haventje van de Hofmansplaat hersteld.

Daarnaast zijn de eerste resultaten bekend van het onderzoek naar een driehoeks verbinding tussen Altena, Geertruidenberg en Drimmelen. Deze biedt aanknopingspunten om te onderzoeken of het opstarten van een pilot in 2024 mogelijk is.

Het invoeren van een gemeente breed ondernemersfonds is ingrijpend en vereist draagvlak. Dit gaan we toetsen met een draagvlakmeting onder ondernemers. De uitkomst wordt gebruikt bij de keuze of het ontwikkelingstraject voor de invoering van het ondernemersfonds wordt opgestart. Hiervoor is reeds budget gereserveerd.

Financiële impact:

Dit leidt niet tot een financiële aanpassing.

Programma 4 Sociaal Domein

4.1 Onderwijs en Jeugd

Projectleider implementatie

In 2023 wordt de (her)inrichting van het jeugdhulplandschap en verandering verder uitgewerkt en ter besluitvorming voorgelegd aan het college (strategieplan). In 2024 en de volgende jaren dient de (her)inrichting van het jeugdhulplandschap gefaseerd geïmplementeerd te worden in de gemeenten. Voor deze implementatie wordt een lokale projectleider implementatie herinrichting jeugdhulplandschap Drimmelen Geertruidenberg ingezet. Deze projectleider zal voor zowel de gemeente Drimmelen als de gemeente Geertruidenberg verantwoordelijk zijn voor het implementatieproces. Concrete taken van de lokale implementatiemanager zijn onder meer:

- Implementatie minimale variant van de herinrichting van het jeugdhulplandschap per 1 januari 2025 op het niveau van de twee gemeenten.
- Onderzoek over de haalbaarheid voor een integraal loket sociaal domein op het niveau van de gemeente Drimmelen en Geertruidenberg en adviseert hierover.
- Adviseert over een concrete aanpak van de realisatie van het jeugdhulplandschap binnen Drimmelen en Geertruidenberg op de langere termijn richting 2030.

Financiële impact:

De impact zal ten laste van reserve Bestuursakkoord komen doordat er eenmalig een budget van € 108.000,- beschikbaar gesteld is in collegebesluit 2023270283 . (2023: € 22.000,- & 2024: € 86.000,-) en heeft geen financiële impact voor de Najaarsnota.

4.2 Participatie & Schulden

ESF subsidie

De ESF subsidie 2020 – 2022 is bedoeld als steunfonds om de gevolgen van de Covid pandemie na 2019 op het terrein van de Re-integratie te herstellen. De gemeente moet aantonen re-integratie activiteiten voor de doelgroepen van de Participatiewet te ontplooien en kan de loonkosten van werkmakelaars opvoeren voor zover deze ingezet worden voor re-integratie.

Financiële impact:

Het binnenhalen van de subsidie zal een positieve impact hebben van € 300.828,-

Uitgaven Sociale Uitkeringen Werk & Inkomen (BUIG-gelden)

De uitgaven aan bijstandsuitkeringen (Sociale uitkering) zijn circa € 230.000,- hoger dan begroot. Daarnaast is de loonkostensubsidie circa € 35.000,- hoger dan begroot. Deze toename komt door verschillende zaken, zoals de verhoging van de bijstandsuitkeringen met ruim 10% maar ook het toegenomen aantal door andere de huisvesting van meer statushouders (2022: 37 opgave 2023: 82). De definitieve bijstandsbudgetten 2023 (=rijksvergoeding) zijn eind september gepubliceerd- en zijn € 415.000,- hoger dan gepubliceerd in het voorjaar. Het structurele effect is verwerkt in de begroting 2024.

Financiële impact:

De definitieve uitkering zal een positieve impact hebben van € 150.000,-

IKC de Stuifhoek

In de Najaarsnota 2022 is het krediet van IKC de Stuifhoek aangepast. Nu blijkt echter dat de latere oplevering en de kredietaanpassing niet juist zijn verwerkt in de begroting 2024.

Financiële impact:

Door de latere oplevering dan eerder begroot zijn de lasten in 2024 en 2025 lager en vanaf 2026 € 71.000,- hoger dan eerder begroot vanwege de aanpassing van het krediet.

Algemene dekkingsmiddelen

Rentekosten

Naar aanleiding van de gestegen rentes zal de organisatie rekening moeten houden met extra rentekosten. In de tweede helft van 2023 heeft de organisatie nieuwe leningen moeten afsluiten waardoor dit zichtbaar is geworden.

Financiële impact:

De extra rentekosten zullen een negatieve impact hebben van € 130.000,-

Overhead: Bedrijfsvoering en Financiën

Personeel en organisatie: Versterken Ambtelijke capaciteit

In het coalitieakkoord is geld vrijgemaakt (€ 200.000,-) om de ambtelijke capaciteit te versterken waaronder zorgen voor een meer toekomstige bezetting en het vervangen van pensioengerechtigde collega's. Dit proces is ingezet. In 2023 denken wij € 100.000,- nodig te hebben om dit proces te kunnen afronden.

Financiële impact:

Dit zal een positieve impact hebben van € 100.000,-

Budgetoverhevelingen

Uitwerking Budgetoverhevelingen

Budgetoverheveling 2023			
nr.	Omschrijving	Prg.	Bedrag
a.	Visie dorpsgericht werken	1	35.000
	<i>Totaal: Programma 1: Burger en Bestuur</i>		<i>35.000</i>
b.	Waterkeringen: bijdrage kosten verwijderen wandelpaden	2	29.400
c.	Onderzoek Dorpsbosjes	2	45.000
d.	Kabels en leidingen	2	90.000
	<i>Totaal: Programma 2: Openbare ruimte</i>		<i>164.400</i>
e.	Economie: Invoeren ondernemersfonds	3	25.000
f.	Economie: Ontwikkeling bedrijventerrein Brieltjenspolder	3	40.000
g.	Economie: ontwikkeling bedrijventerrein Thijssenweg	3	35.000
h.	Omgevingsplan	3	50.000
i.	Visie Lage Zwaluwe	3	30.000
j.	Omgevingsvergunning: WKB en Wet goed verhuurderschap	3	32.500
k.	Omgevingsvergunning: Inventarisatie brandweerputten	3	40.000
l.	Omgevingsvergunning: Inhuur capaciteit omgevingswet	3	60.000
m.	Digitaal Stelsel Omgevingswet	3	64.000
n.	Volkshuisvesting: schaarste onderzoek / voorrang eigen inwoners	3	30.000
o.	Visie duurzame energievoorziening Plukmade	3	25.000
	<i>Totaal: Programma 3 Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie</i>		<i>431.500</i>
p.	Bijzondere bijstand huur woningen statushouders	4	90.000
q.	SCC Dorpshart Made	4	40.910
r.	Vergroenen Schoolpleinen	4	28.610
	<i>Totaal Programma 4: Sociaal Domein</i>		<i>159.520</i>
s.	P&O Traineeprogramma	0	450.000
t.	Functiehuis	0	55.000
	<i>Totaal: Overhead</i>		<i>505.000</i>
Totaal			1.295.420

Programma 1: Burger en Bestuur

a. Visie: Dorpsgericht werken

In 2023 is budget opgenomen voor de dorpsgerichte aanpak. Het budget wordt ingezet voor het realiseren van de eerste quick-wins van de dorpsvisie Lage Zwaluwe. Het ontwikkelen van de visie kost meer tijd dan oorspronkelijk gepland. De visie wordt begin 2024 vastgesteld. Om die reden wordt voorgesteld het dorpsbudget over te hevelen naar 2024.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 35.000,- naar het opvolgende jaar.

Programma 2: Openbare ruimte

b. Waterkeringen

Langs de Mark verzwaart het waterschap de dijken. Op deze dijken liggen voetpaden. Het verwijderen en vervangen vindt plaats op kosten van de gemeente. In 2021 zijn er voor deze werkzaamheden reserveringen gemaakt als bijdrage aan het waterschap. Inmiddels zijn de werkzaamheden in volle gang. De kosten voor het verwijderen en vervangen van voetpaden komen in 2024.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 29.400,- naar het opvolgende jaar.

c. Onderzoek dorpsbosjes

In het coalitieakkoord is vastgelegd dat er dorpsbosjes komen. Vanwege capaciteitsproblemen lukt het niet om dit onderwerp in 2023 op te pakken. De verdere uitwerking van de dorpsbosjes en realisatie hiervan wordt daarom doorgeschoven naar 2024.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 45.000,- naar het opvolgende jaar.

d. Kabels en leidingen

Bij de aanleg van kabels en leidingen worden afspraken gemaakt met nutsbedrijven over vergoeding van schade. In een aantal gevallen wordt de schade niet in hetzelfde jaar gerepareerd maar doorgeschoven naar een volgend jaar in verband met een efficiënte uitvoering (koppeling met andere werkzaamheden).

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 90.000,- naar het opvolgende jaar.

Programma 3: Ruimte, wonen, duurzaamheid en economie

e. Economie: Invoeren Ondernemersfonds

In 2023 voerden we een draagvlakmeting uit naar de behoefte aan een ondernemersfonds. De uitkomsten van deze draagvlakmeting laat op zich wachten. Het invoeren van het fonds kan daardoor niet in 2023, maar pas in 2024 plaatsvinden, mede afhankelijk van de uitkomsten van deze draagvlakmeting.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 25.000,- naar het opvolgende jaar.

f. Economie: Ontwikkeling Bedrijventerrein Brieltjenspolder

In 2023 zijn we gestart met het onderzoeken van de mogelijkheden voor een uitbreiding van bedrijventerrein Brieltjenspolder. Het onderzoek is nog niet afgerond en loopt door naar 2024.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 40.000,- naar het opvolgende jaar.

g. Economie: Ontwikkeling Bedrijventerrein Thijssenweg

In 2023 zijn we gestart met het onderzoeken van de mogelijkheden voor een uitbreiding van bedrijventerrein Thijssenweg. Het onderzoek is nog niet afgerond en loopt door naar 2024.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 35.000,- naar het opvolgende jaar.

h. Omgevingsplan

Halverwege dit jaar is de projectleider van het omgevingsplan vertrokken en het is tot nu toe niet gelukt een vervanger te vinden. Het zwaartepunt van de uitgaven zal daarom volgend jaar komen te liggen. Voorgesteld wordt het benodigde budget over te hevelen naar 2024.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 50.000,- naar het opvolgende jaar.

i. Visie Lage Zwaluwe

In 2023 is gestart met het opstellen van de Visie Lage Zwaluwe. We doen dat samen met de inwoners van Lage Zwaluwe. De doorlooptijd van het project is langer dan oorspronkelijk gedacht. De visie wordt begin 2024 vastgesteld. Om die reden wordt voorgesteld een deel van het budget over te hevelen naar 2024.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 30.000,- naar het opvolgende jaar.

j. Omgevingsplan: Wet Kwaliteitsborging Bouwen (WKB) en wet goed verhuurderschap

Op 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap ingevoerd. Door het college is een besluit genomen over de wijze waarop de implementatie in onze gemeente zal plaatsvinden. Eén van acties is het maken van een meldpunt op de website waar huurders veilig en anoniem gebruik van kunnen maken. Hiervoor zal een aanpassing nodig zijn aan de software voor het 'meldpunt' op de site en moeten toezichthouders worden opgeleid voor de handhaving. De werkzaamheden zullen voor het grootste deel plaats vinden in 2024. Voorgesteld wordt de benodigde middelen over te hevelen naar 2024. Om voorbereid te zijn op de Wet kwaliteitsborging hebben we in 2023 een bedrag ontvangen van het rijk. Hiervan zijn opleidingen gevolgd en is een groot deel van de vergunningenssoftware ingericht. Voor de verdere aanpassingen van de website, het ontsluiten van informatie voor de bouwborger, en de aanpassingen van de software voor het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) is het restant van dit bedrag nodig in 2024.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 32.500,- naar het opvolgende jaar.

k. Omgevingsvergunning: Inventarisatie brandweerputten

In 2023 waren er personele capaciteitsproblemen (verloop in de organisatie en vacatures) om dit verder op te pakken. Inmiddels zijn er afspraken gemaakt om dit in 2024 prioriteit te geven en verder op te pakken.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 40.000,- naar het opvolgende jaar.

l. Omgevingsplan: Inhuur capaciteit omgevingswet

Op 1 januari gaat de nieuwe Omgevingswet in. Op basis van de eerste testen van het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) verwachten we veel extra werk bij het team VTH. Om de dienstverlening op orde te houden is extra capaciteit nodig. Concreet gaat het dan om een planbegeleider en een vergunningverlener. Voorgesteld wordt het restantbudget van 2023 daarvoor te benutten.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 60.000,- naar het opvolgende jaar.

m. Digitaal Stelsel Omgevingswet

Ondersteuning DSO, vergunningverlener, planbegeleider en communicatie: Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Dan gaan we echt hiermee werken. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is echter nog onvoldoende gebruiksvriendelijk. Dit betekent dat we inwoners en ondernemers moeten gaan helpen bij het doorlopen van de vergunningscheck en het doen van aanvragen binnen het DSO. Hiervoor is extra capaciteit nodig. Daarnaast moeten we hierover ook duidelijk communiceren. Voor de ondersteuning bij het DSO en de communicatie hadden we in 2023 budget gereserveerd voor extra 'handjes', dit nog met het oog op inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2023. Omdat de inwerkingtreding is uitgesteld tot 1 januari 2024, hebben we deze middelen in 2024 nodig.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 64.000,- naar het opvolgende jaar.

n. Volkshuisvesting: Schaarste onderzoek / voorrang eigen inwoners

In 2023 was dit bedrag opgenomen om een schaarste onderzoek te doen, ter onderbouwing van een op te stellen opkoopbescherming. Regionaal wordt momenteel echter in kaart gebracht wat de regionale opgave is op de woningmarkt en hoe alle groepen op de woningmarkt onderling verdeeld worden. In het kader van deze puzzel is er voor gekozen om als regio gezamenlijk een schaarste onderzoek te doen. Hierbij worden in 2023 de aantallen in beeld gebracht, en zal als daaropvolgende stap een verdiepende schaarste onderzoek uitgevoerd worden in 2024, op basis waarvan de gemeenten aan de slag kunnen met het opstellen van een opkoopbescherming. Onderzoek invoeren voorrang eigen inwoners: Er komt een wetswijziging aan die het mogelijk lijkt te maken een groter aandeel van de gemeentelijke woningvoorraad toe te wijzen aan inwoners met een lokale binding. Deze wetswijziging zou er in 2023 doorkomen, maar dit wordt later. Zonder deze wetswijziging veranderen de huidige mogelijkheden hierin niet, waardoor we deze gelden niet kunnen uitgeven in 2023. Wel hangt dit bedrag voor onderzoek dermate samen met het verdiepende regio brede onderzoek naar schaarste dat dit budget ook meegenomen dient te worden naar 2024.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 30.000,- naar het opvolgende jaar.

o. Visie Duurzame energievoorziening Plukmade

Door allerlei ontwikkelingen ligt het opstellen van deze visie op dit moment stil. Er zijn inmiddels afspraken gemaakt met de portefeuillehouder over het vervolg, maar dit betekent desondanks dat het beschikbare bedrag pas in 2024 zal worden ingezet.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 25.000,- naar het opvolgende jaar.

Programma 4: Sociaal Domein

p. Bijzondere bijstand huur woningen statushouders

Tijdens de behandeling van de voorjaarsnota 2023 is een bedrag van € 100.000,- beschikbaar gesteld voor het betalen van particuliere verhuur van woningen voor statushouders. De huurcontracten lopen van 2023 tot 2024. In 2023 is er gestart met de huur van drie woningen. Alle kosten van de contracten zullen uit het beschikbaar gestelde budget betaald worden waardoor het budget ook in 2024 besteed wordt.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 90.000,- naar het opvolgende jaar.

q. **SCC Dorpshart Made**

Het incidentele budget kan niet in zijn geheel besteed worden in 2023 vanwege het later opengaan van het nieuwe Dorpshart.

Bedrag is nodig voor de extra kosten die gemoeid zijn bij het openhouden van het oude dorps hart Mayboom.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 40.910,- naar het opvolgende jaar.

r. **Vergroenen Schoolpleinen**

De raad heeft budget beschikbaar gesteld voor het vergroenen van schoolpleinen. Bij twee scholen zijn inmiddels de schoolpleinen “vergroend”. In de planning gaan we hier in 2024 ook mee door voor alle andere scholen.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig van € 28.610,- naar het opvolgende jaar.

Overhead

s. **P&O Traineeprogramma**

Het traineeprogramma dat in 2023 opgestart zou worden heeft vertraging opgelopen door bezettingsproblemen. Het start nu tegen het einde van het jaar en zal doorlopen in 2024. Zowel het budget de traineeprogramma's als het eenmalige opleidingsbudget uit het coalitieakkoord is daarmee in 2023 niet of nauwelijks gebruikt.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig voor eenmalig het opleidingsbudget van € 180.000,- met daarbij het budget voor de trainees € 270.000,- naar het opvolgende jaar.

t. **Functiehuis**

Vanuit het coalitieakkoord is er eenmalig € 60.000 vrijgemaakt voor de implementatie van een nieuw functieboek. Inmiddels is hiermee gestart maar zal het grootste deel van de implementatie in 2024 worden uitgevoerd. In de verkenningsfase in 2023 wordt nauwelijks van het budget gebruik gemaakt. Daarom wordt er voorgesteld om het grootste gedeelte over te hevelen naar 2024.

Financiële impact:

Hiervoor is een budgetoverheveling nodig voor € 55.000,- naar het opvolgende jaar.

Reserves

Op te heffen reserves

In onderstaande tabel zijn de voorgestelde op te heffen en te sluiten reserves opgenomen samen met de toelichtingen:

Mutatie reserves (bedragen x € 1.000)	Prg.	2023	2024	2025	2026	2027
Onttrekkingen						
Algemene reserve Grondbedrijf	3	168 V				
Reserve Impuls brede scholen combinatie (vrijval)	4	158 V				
Reserve Samen investeren in Drimmelen (vrijval)	4	66 V				
Reserve Toegankelijkheid (vrijval)	4	32 V				
Reserve Bestuursakkoord: projectleider implementatie	4	22 V	86 V			
Reserve Bestuursakkoord (vrijval)	4		163 V			
Reserve Inclusie (vrijval)	4	12 V				
Totaal onttrekkingen		457 V	249 V			
Stortingen						
Algemene reserve Grondbedrijf	3	-109 N				
Reserve Ruimtelijke ontwikkelingen	3	-15 N				
Totaal stortingen		124 N				
Totaal mutaties reserves		334 V	249 V			

Reserve Duurzaamheid

De reserve bestond uit middelen die in 2013 overbleven uit een Stimuleringsregeling Lokale Klimaat-initiatieven (SLOK) en was gepland voor het beleidsplan Duurzaamheid dat in 2018 afliep. Ook voor de totstandkoming van “de duurzame Big Five van Drimmelen” is de reserve aangewend. Het resterende saldo ad € 37.000,- staat gepland om in 2024 uit te geven voor het Onderzoek verduurzaming gemeentelijke panden (zie kadernota 2024) waardoor deze reserve eind 2024 nihil is. Het voorstel is om einde 2024 dan ook deze reserve sluiten en op te heffen.

Reserve Drimmelen op de kaart

In de voorjaarsnota 2023 is besloten dat het restant van de reserve: Drimmelen op de kaart ingezet wordt voor een nieuwe toeristisch magazine waardoor deze reserve nu nihil is. We kunnen deze reserve sluiten en opheffen einde 2023. Mocht er onverhoopt toch nog middelen overblijven dan is het advies deze te boeken ten gunste van de algemene reserve en alsnog te sluiten en op te heffen.

Reserve impuls brede scholen combinatie

De in 2012 aangemerkte Reserve Impuls brede scholen combinatie heeft een duidelijk doel met het inzetten van buurtsportcoaches (gefinancierd door een landelijk project) De raad heeft bij vaststelling van het gezondheidsbeleid Kernegezond Drimmelen 2019-2022 besloten om vanaf 2019 deze reserve aan te spreken. Er zijn vanaf 2022 geen onttrekkingen meer geweest. Het voorstel is dus ook om deze reserve vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve, te sluiten en op te heffen.

Reserve Samen investeren in Drimmelen

Deze Reserve is vastgesteld ter dekking van het coalitieprogramma 2014-2018 en vastgesteld in de Kadernota 2015. De termijn van het coalitieprogramma 2014 – 2018 is verstreken. Om deze middelen te gebruiken waarvoor ze dienen en rechtmatig in te gaan zetten is het voorstel om deze reserve vrij te laten vallen, te sluiten en op te heffen.

Reserve Toegankelijkheid

In de najaarsnota 2015 is toentertijd besloten dat de reserve bestuursakkoord met € 500.000 te verhogen ten behoeve van toegankelijkheid. Vanuit deze reserve kunnen kosten worden gedekt die gemaakt worden voor de vergroting van de toegankelijkheid van gemeentelijke gebouwen, diverse verenigingen en clubs in het kader van participatie en begeleiding. Elk jaar worden er uit deze reserve onttrekkingen gedaan. Buiten dat het toekomstig verloop: “Reserve wordt opgeheven als beschikbaar gestelde middelen zijn besteed” helder is zou het advies zijn om een nieuw besluit te nemen binnen het gestelde huidige coalitieprogramma. De regeling na de 2e evaluatie is toentertijd verlengt van 2019 naar 2022 en is ook verlopen. Het voorstel is om deze reserve vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve, te sluiten en op te heffen.

Reserve Inclusie

“In Drimmelen vinden we het belangrijk dat iedereen, die dat wil, op een gelijkwaardige manier mee kan doen aan het lokale leven (= inclusie)”. Op basis hiervan is deze reserve aangevuld tot € 100.000,- (€ 25.000,- in 2020 en € 75.000,- in 2021). De uitvoering van het geluks- en inclusieprogramma zoals vermeldt in de najaarsnota 2020 is een periode van 3 jaar (2020 – 2022)

overeengekomen. Het voorstel is om deze reserve vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve en de reserve sluiten en op te heffen.

Reserve Bestuursakkoord

Vanaf 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor nieuwe taken op het gebied van werk, zorg en jeugd. Destijds hebben we de reserve Bestuursakkoord om eventuele tekorten en risico's op te vangen. Daar is in het verleden veelvuldig beroep op gedaan.

Op 19/08/23 stemde het college in met het aanstellen van een projectleider implementatie herinrichting jeugdhulplandschap (voortvloeiend uit regiovisie en strategieplan jeugd West-Brabant-Oost) en stelde eenmalig een budget van € 108.000 beschikbaar (2023: € 22.000 & 2024: € 86.000) met verwerking in deze najaarsnota.

Het voorstel voor de Reserve Bestuursakkoord is om in 2024 te reviewen, te beoordelen na deze incidentele uitgaven (2024) mogelijk op te heffen en te sluiten.

Bijlagen

Bijlage 1 Begrotingswijzigingen

De tabel is een recapitulatie van de afwijkingen zoals vermeld in de programma's.

Programma's (bedragen x € 1.000)		2023		2024		2025		2026		2027	
1	Burger en bestuur	-100	N	0		0		0		0	
2	Openbare ruimte	0		0		0		0		0	
3	Ruimte, wonen en economie	-585	N	0		0		0		0	
4	Sociaal Domein	429	V	-86	N	0		0		0	
0	Overhead	-130	N	-130	N	-130	N	-130	N	-130	N
AlgD	Algemene dekkingsmiddelen / bedrijfsvoering	100	V	0		0		0		0	
	Reserves	334	V	249	V	0		0		0	
	Totaal generaal programma's - Saldo	47	V	33	V	-130	N	-130	N	-130	N

Bijlage 2 Exploitatieopzetten Bouwgronden in exploitatie (BIE)

Degaterrein (Lage Zwaluwe)

De verkoopprocedure voor de percelen is in 2018 opgestart. In 2018 en 2021 zijn er percelen grond verkocht. In 2023 is het restant verkocht en wordt in het voorjaar van 2024 getransporteerd. Na de verkoop van het restant perceel en het woonrijp maken in 2022-2023, verwachten we een voordeel te behalen van € 71.467 (€ 24.934 nadelig ten opzichte van bijstelling grondexploitaties najaarsnota 2022).

UITGAVEN	Raad	Geactualiseerd	
	11 mei 2017	NJN 2023	
	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)
Vorbereidings- en verwervingskosten			
bodemonderzoek verwervingen	5.089	5.089	
archeologie - taxatiekosten	427	2.420	
begeleiden verkoopprocedure	250	0	
overige verkoopkosten		5.460	
Subtotaal	5.766		12.969
Uitgiftekosten			
BTW 21% : bedrijfskavel 1	39.690	39.690	
BTW 21% : bedrijfskavel 2		22.050	
BTW 21% : bedrijfskavel 3	68.708	49.827	
Subtotaal	108.398		111.567
Plankosten			
Rentekosten boekwaarde miv 1-1-2021 (1% rente)		3.142	
Plankosten afd OW	15.590	50.460	
Plankosten afd GG	24.489	52.355	
Plankosten afd overige	312	120	
Plankosten externe uren			
Plankosten externe adviezen	23.822	23.029	
Plankosten onvoorzien overige			
Subtotaal	64.212		129.106
Bouw- en woonrijp maken			
Bouw en woonrijp maken	260.000	277.523	
Extra kosten ivm flora / fauna wetgeving	15.000	6.885	
Subtotaal	275.000		284.408
Afdracht reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen			
bedrijfskavel 1 : incl een bedrijfswoning	11.750	11.750	
bedrijfskavel 2 : incl een bedrijfswoning	8.750	8.750	
bedrijfskavel 3 : incl een bedrijfswoning	12.935	12.913	
Subtotaal	33.435		33.413
Totale uitgaven	486.811		571.463
OPBRENGSTEN	Totaal exploitatie raming (ink.)	Totaal exploitatie raming (ink.)	Totaal exploitatie raming (ink.)
Opbrengsten			
verkoop bedrijfskavel 1	-189.000	-189.000	
BTW 21% verkoop bedrijfskavel 1	-39.690	-39.690	
Bijdrage verkoopkosten bedrijfskavel 1		-90	
Verkoop bedrijfskavel 2		-105.000	
BTW 21% verkoop bedrijfskavel 2		-22.050	
Verkoop bedrijfskavel 3	-327.180	-237.273	
BTW 21% verkoop bedrijfskavel 3	-68.707	-49.827	
Subtotaal	-624.577		-642.930
Totaal opbrengsten	-624.577		-642.930
Subtotaal Project	-137.766	0	-71.467
Reserveboekingen	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)
Winstnemingen tgv AR GB	137.766		71.467
Totaal saldo woningbouwproject	137.766	0	71.467

Kavels Antwerpsestraat / Geraniumstraat (Made)

In 2019 is een bestemmingsplan vastgesteld voor twee woningbouwlocaties aan de Antwerpsestraat en Geraniumstraat in Made. In 2021 zijn de kavels verkocht. Bij de jaarrekening 2021 is een positief resultaat van € 350.000 genomen en in 2022 is deze winst verminderd met € 7.114. In 2023 zijn er werkzaamheden in het kader van woonrijp gemaakt. Het totaal verwachte winstbedrag is bijgesteld

naar € 338.827. Dit is een extra nadeel van € 5.424 ten opzichte van de eerdere winstnemingen.

	Haad 11 april 2019	Geactualiseerd N/J/N 2023	
UITGAVEN	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)
Voorbereidings- en verwervingskosten			
bodemonderzoek verervingen	2.708	2.708	
archeologie	2.806	2.806	
begeleiden verkoopprocedure	9.100	13.471	
overige verkoopkosten	0	4.991	
Subtotaal	14.614		23.976
Uitgiftekosten			
BTW 21% : bedrijfskavel 1	21.208	34.711	
BTW 21% : bedrijfskavel 2	45.801	57.273	
Subtotaal	67.009		91.983
Plankosten			
rentekosten boekwaarde per 1-1-2021 (1% rente)		380	
Plankosten afd O/W	1.326	7.233	
Plankosten afd GG	9.847	23.296	
Plankosten afd overige	166	102	
Plankosten externe uren		18.765	
Plankosten externe adviezen	18.741		
Plankosten onvoorzien overige			
Adviezen van derden: bestemmingsplan			
Adviezen van derden: diverse toetsen en onderzoeken			
Adviezen van derden: opstellen overeenkomsten			
beheers- en administratiekosten (uren)			
afd Grondgebied			
afd Openbare Werken			
afd Middelen			
Subtotaal	30.080		49.776
Bouw en woonrijp maken			
Woonrijp maken Geraniumstraat	4.591	9.324	
Subtotaal	4.591		9.324
Afdracht reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen			
Antwerpsestraat Made	5.000	5.000	
Geraniumstraat Made	5.000	5.000	
Subtotaal	10.000		10.000
Overige / onverdeeld			
Planschade		7.114	
Subtotaal	0		7.114
Totale uitgaven	126.294		192.174
OPBRENGSTEN	Totaal exploitatie raming (ink.)	Totaal exploitatie raming (ink.)	Totaal exploitatie raming (ink.)
Opbrengsten			
verkoop Antwerpsestraat Made	-100.992	-165.289	
BTW 21% verkoop Antwerpsestraat	-21.208	-34.711	
reservering tekort	9.400	-500	
Verkoop Geraniumstraat Made	-218.099	-272.727	
BTW 21% verkoop bedrijfskavel 2	-45.801	-57.273	
Reservering tekort	8.120	-500	
Subtotaal	-368.580		-531.000
Totaal opbrengsten	-368.580		-531.000
Subtotaal Project	-242.286	0	-338.827
Reserveboekingen	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)
Winstnemingen tgv AR GB	242.286		338.827
Totaal saldo woningbouwproject	242.286	0	338.827

Dorpshart (Made)

In januari van 2021 heeft de gemeenteraad een grondexploitatie vastgesteld voor de ontwikkeling van het Dorpshart in Made. Eind augustus 2022 is een samenwerkings-koopovereenkomst Sociaal-Cultureel Dorpshart Made tussen de gemeente en de ontwikkelaar ondertekend. Deze gebiedsontwikkeling laat momenteel een tekort van € 614.418 zien (vermeerdering verliesvoorziening van € 167.715 ten opzichte van bijstelling grondexploitaties najaarsnota 2022). Dit verschil wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door toenemende plankosten voor dit complexe project dat naar verwachting in 2026 klaar zal zijn.

	Raad 28 jan 2021	Geactualiseerd NJN 2023	
UITGAVEN	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)
Voorbereidings- en verwerfingskosten			
Verwerfingskosten (boekwaarde)	0	1	
Overige kosten	0	1.757	
Subtotaal	0		1.758
Exploitatiekosten			
Planontwikkeling (20% van BRM/wRM/Overige)	295.573	414.984	
VTU (15% van BRM/wRM/Overige)	221.680	223.940	
Onvoorzien (10% van BRM/wRM/Overige)	112.072	245.985	
Rente over boekwaarde	-267	5.897	
Subtotaal	629.058		890.807
Bouwrijp en woonrijp maken openbare ruimte			
Bouwrijp maken	1.507.756	336.091	
Woonrijp maken		1.062.796	
Subtotaal	1.507.756		1.398.887
Afdracht reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen			
Huurwoningen			
Sociale koop			
Middeldure koop			
Dure koop		51.970	
Subtotaal	0		51.970
Overige / onverdeeld			
Planschade		28.587	
Overige			
Subtotaal	0		28.587
Totale uitgaven	2.136.814		2.372.009
OPBRENGSTEN	Totaal exploitatie raming (ink.)	Totaal exploitatie raming (ink.)	Totaal exploitatie raming (ink.)
Opbrengsten grondverkoop			
Grondopbrengsten huurwoningen	-292.938	-375.000	
Grondopbrengsten vrije sector	-2.308.500	-2.491.739	
Grondopbrengsten kapeltheater	-50.000	-120.000	
Grondopbrengsten parkeren	1.306.116	1.549.555	
Subtotaal	-1.345.322		-1.437.184
Bijdrage anterieure overeenkomst			
Bijdrage plankosten ontwikkelaar West	-34.216	-75.000	
Bijdrage plankosten ontwikkelaar oost	-53.760	-36.191	
Overige bijdrage plankosten	-50.000	-60.446	
Subtotaal	-137.976		-171.636
Bijdrage reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen			
Bijdrage reserve RO ontwikkelaar West	-60.000	-42.500	
Bijdrage reserve RO ontwikkelaar Zuid oost	-7.500	-8.750	
Bijdrage reserve ruimtelijke ontwikkelingen verkopen			
Bijdrage uit reserve Ruimtelijk Ontwikkeling	-100.000	-97.521	
Subtotaal	-167.500		-148.771
Totaal opbrengsten	-1.650.798		-1.757.591
Subtotaal Project	486.016	0	614.418
Reserveboekingen	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)
Verliesneming t.l.v. voorziening GB (verwerkt voorg jaren)	-486.016		-446.704
Verliesneming t.l.v. voorziening GB lopende jaar	0		-167.714
Totaal saldo woningbouwproject	-486.016		-614.418

E-veld (Terheijden)

In het 4e kwartaal van 2020 heeft u voor de ontwikkeling E-veld te Terheijden een grondexploitatie vastgesteld. In 2021 is de ontwikkeling met een uitvraag in concurrentie vermarkt en is een ontwikkelaar gecontracteerd. Daarnaast zijn in 2023 een 2-tal kavels voor Tiny-houses verkocht. Ten aanzien van de Tiny-houses loopt het afname proces wat trager dan gepland. Dit vindt hoofdzakelijk haar oorzaak in de sterk gestegen bouwkosten in 2022. Dit project zal naar verwachting in 2025 klaar zijn. Het totaal te verwachten positief resultaat is € 1.375.366 (vermeerdering resultaat van € 34.208

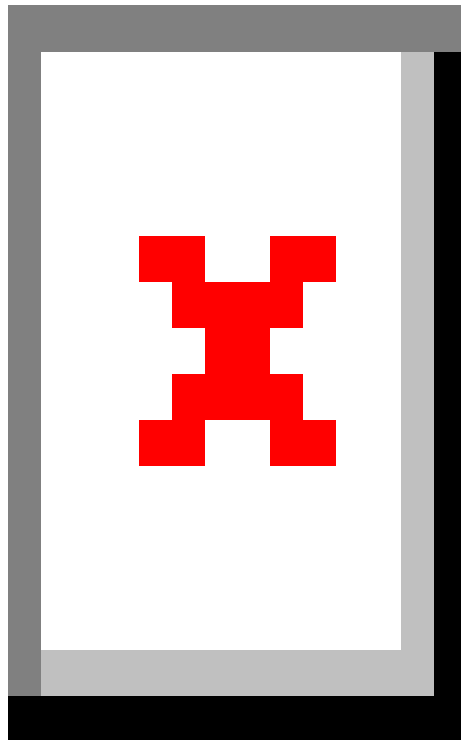
ten opzichte van bijstelling grondexploitaties najaarsnota 2022).

UITGAVEN	Raad 17 dec 2020	Geactualiseerd NJN2023	
	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)
Vorbereidings- en verwervingskosten			
Verwervingskosten (boekwaarde)	5.411	1.760	
overige kosten	0	1.317	
Subtotaal	5.411		3.076
Plankosten			
Planontwikkeling (20% van BRM/WRM/Overige)	202.976	281.441	
VTU (15% van BRM/WRM/Overige)	152.232	134.053	
Onvoorzien (10% van BRM/WRM/Overige)	101.488	351.201	
Externe advies (verkoop bouw kavels)	60.000	204.310	
Rente over boekwaarde	-4.045	-33.467	
Subtotaal	512.651		937.539
Bouwrijp en woonrijp maken	1.095.225		
Bouwrijp maken		258.631	
Woonrijp maken		474.843	
Subtotaal	1.095.225		733.473
Afdracht reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen	0		
Huurwoningen	25.000	62.500	
Koopwoningen/ koopappartementen	80.000	80.000	
Tiny houses	12.500	7.500	
Subtotaal	117.500		150.000
Totale uitgaven	1.730.787		1.824.088
OPBRENGSTEN	Totaal exploitatie raming (ink.)	Totaal exploitatie raming (ink.)	Totaal exploitatie raming (ink.)
Opbrengsten			
Grondopbrengsten huurwoningen	-569.370	-866.190	
Grondopbrengsten koopwoningen/koopappartementen	-1.487.808	-1.693.740	
Grondopbrengsten tinyhouses	-372.000	-595.164	
Overige grondopbrengsten		-44.359	
Subtotaal	-2.429.178		-3.199.453
Totaal opbrengsten	-2.429.178		-3.199.453
Subtotaal Project	-698.391	0	-1.375.366
Reserveboekingen	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)
Winstnemingen tgv AR GB	698.391		1.375.366
Totaal saldo woningbouwproject	698.391	0	1.375.366

Norbartstraat – Romboutsstraat (Made)

Voor de ontwikkeling Norbartstraat – Romboutstraat in Made (Stuifhoek) is in september 2023 een verlieslatende grondexploitatie vastgesteld. Deze ontwikkeling laat momenteel een tekort van €

409.793 zien. Voor dit tekort is een verliesvoorziening getroffen.

Van Hooijdonklaan (Lage Zwaluwe)

Voor de Van Hooijdonklaan in Lage Zwaluwe is in mei 2023 een grondexploitatie vastgesteld. Deze grondexploitatie liet een voordeel zien van € 220.693. Omdat de feitelijke verkoopopbrengst van de bouw kavels lager dan de geprognostiseerde opbrengst uitvalt, is deze bijgesteld naar een winstneming van € 87.149 (vermindering winstneming van € 133.544). Dit project zal naar verwachting in 2025 klaar zijn.

UITGAVEN	Raad 8 juni 2023	Geactualiseerd NJN 2023	
	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)
Voorbereidings- en verwervingskosten			
Verwervingskosten (boekwaarde)			
overige kosten	0		
Subtotaal	0		0
Plankosten			
Planontwikkeling	202.919	132.453	
VTU	133.677	82.803	
Onvoorzien	44.905	118.203	
Externe advies	8.912	15.516	
Rente over boekwaarde	-13.004	-21.383	
Subtotaal	377.409		327.591
Bouwrijp en woonrijp maken			
Bouwrijp maken	291.690	294.414	
Woonrijp maken	303.863	313.024	
Woonrijp maken overige onverdeeld	295.624	301.216	
Subtotaal	891.177		908.654
Afdracht reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen			
Bijdrage Reserve RO: 4 patiowoningen	20.000	20.000	
Bijdrage Reserve RO: 10 rug aan rug woningen	25.000	25.000	
Bijdrage Reserve RO: 8 bebo	10.000	10.000	
Bijdrage reserve RO: praktijk	2.000	2.000	
Subtotaal	57.000		57.000
Overige / onverdeeld			
Planschade	0		
Overige kosten			
Subtotaal	0		0
Totale uitgaven	1.325.586		1.293.246
OPBRENGSTEN	Totaal exploitatie raming (ink.)	Totaal exploitatie raming (ink.)	Totaal exploitatie raming (ink.)
Opbrengsten			
Kavel Patiowoningen	-259.574	-259.574	
Kavel Rug aan Rug woningen	-752.953	-597.953	
Kavel Bovenwoningen	-191.347	-129.347	
Kavel Benedenwoningen	-235.521	-173.521	
Kavel Praktijk	-106.884	-220.000	
Subtotaal	-1.546.279		-1.380.395
Totaal opbrengsten	-1.546.279		-1.380.395
Subtotaal Project	-220.693	0	-87.149
Reserveboekingen	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)	Totaal exploitatie raming (uitg.)
Winstnemingen tgv AR GB	220.693		87.149
Totaal saldo woningbouwproject	220.693	0	87.149